

Zaak C-95/24 [Khuzdar]ⁱ**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

6 februari 2024

Verwijzende rechter:

Corte di appello di Napoli (Italië)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

6 februari 2024

Strafzaak tegen:

ATAU

BESCHIKKING

waarbij een prejudiciële vraag aan het Hof wordt voorgelegd over de geldigheid en de uitlegging van handelingen van de instellingen van de Unie (artikel 267 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie)

De Corte di appello di Napoli, gespecialiseerde afdeling inzake preventieve maatregelen die krachtens de wet is ingesteld, [OMISSIS]

[OMISSIS]

in de procedure betreffende een ontvangen Europees aanhoudingsbevel in de zin van wet nr. 69 van 22 april 2005, ingeleid door de Slowaakse Republiek tegen

ATAU, [OMISSIS]

gelet op het Europees aanhoudingsbevel van 5 oktober 2015 dat is uitgevaardigd door de Okresný súd Dunajská Streda (rechter in eerste aanleg Dunajská Streda, Slowakije) voor de tenuitvoerlegging van Slowaaks strafvonnis nr. 3T/219/2009 van 23 augustus 2010 – dat op 7 september 2010 onherroepelijk is geworden en bij voorraad uitvoerbaar is – waarbij de gezochte persoon is veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar, die nog volledig ten uitvoer moet worden gelegd;

[OMISSIS] (nationale procedure)

ⁱ De naam van de onderhavige zaak is een fictieve naam. Hij komt niet overeen met de werkelijke naam van een partij bij de procedure.

MOTIVERING

§1. Feiten

De lidstaat Slowakije heeft op 5 oktober 2015 een Europees aanhoudingsbevel uitgevaardigd voor de tenuitvoerlegging van Slowaaks strafvonnis nr. 3T/219/2009 van 23 augustus 2010 van de Okresný súd Dunajská Streda – dat op 7 september 2010 onherroepelijk is geworden en bij voorraad uitvoerbaar is – waarbij de gezochte persoon ATAU (alias ATAU) is veroordeeld tot een gevangenisstraf van vijf jaar, die nog volledig ten uitvoer moet worden gelegd. De gezochte persoon op 19 juni 2023 in Italië door de politie geïdentificeerd en vervolgens voorlopig aangehouden, en de verzoekende rechter is verzocht om de overlevering te beoordelen die de Slowaakse Republiek middels het Europees aanhoudingsbevel heeft verzocht. De gezochte persoon heeft vervolgens tijdens de procedure voor de verwijzende rechter verklaard en met documenten gestaafd dat hij feitelijk en rechtmatig meer dan vijf jaar in Italië woonachtig is, en de verwijzende rechter bijgevolg verzocht om zijn overlevering te weigeren en te gelasten dat de bij het Slowaakse vonnis opgelegde straf in Italië ten uitvoer wordt gelegd, door dat vonnis te erkennen voor tenuitvoerlegging in Italië.

Om dat – kennelijk niet ongegronde – verzoek te beoordelen heeft de verwijzende rechter de Slowaakse Republiek verzocht het certificaat in te vullen en daarbij de op de veroordeelde persoon toegepaste procedurele waarborgen te specificeren. Bij nota van 2 november 2023 heeft de Okresný súd Dunajská Streda geantwoord dat de veroordeelde niet in eigen persoon heeft deelgenomen aan het proces dat tot zijn veroordeling heeft geleid, maar tijdens het geding werd verdedigd en vertegenwoordigd door een advocaat. Voorts is hij nooit in kennis gesteld van de datum en de plaats van het proces, maar wist hij wel dat er een strafproces tegen hem aanhangig was. Op 28 september 2009 was hij in Slowakije namelijk voor hetzelfde delict gearresteerd en in voorlopige hechtenis gesteld, waarna hij op 15 december 2009 is vrijgelaten en in een vluchtelingenkamp op Slowaaks grondgebied is opgenomen. Op 31 december 2009 is hij vervolgens gevlucht, zonder terug te keren en zonder een woonplaats mee te delen voor kennisgevingen, zodat de Slowaakse rechtbank hem niet meer wist op te sporen en hem evenmin de oproeping ter terechtzitting voor de rechter kon betekenen. De terechtzitting heeft bijgevolg plaatsgevonden zonder de veroordeelde persoon, aangezien hij was ondergedoken, al was hij wel op de hoogte van het proces. Het proces heeft plaatsgevonden met de bijstand en vertegenwoordiging van een advocaat, en is afgesloten met het vonnis waarbij hij werd veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf.

Aangezien er bij de huidige stand van zaken, behoudens nader onderzoek, geen andere redenen bestaan om overlevering te weigeren, dient de verwijzende rechter na te gaan of is voldaan aan de voorwaarden om overlevering te weigeren, na het vonnis te hebben erkend met het oog op de tenuitvoerlegging in Italië van de aan

de gezochte persoon opgelegde gevangenisstraf van vijf jaar, zoals deze persoon heeft verzocht.

§2. Bepalingen van Italiaans recht

Artikel 18-bis, lid 2 van legge n. 69 - *Disposizioni per conformare il diritto interno alla decisione quadro 2002/584/GAI del Consiglio, del 13 giugno 2002, relativa al mandato d'arresto europeo e alle procedure di consegna tra Stati membri* (wet nr. 69 - *Bepalingen ter aanpassing van het interne recht aan kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002 betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten*) van 22 april 2005 luidt, in de ratione temporis toepasselijke versie, als volgt: „indien het Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of een tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel, kan de corte d'appello uitlevering weigeren van een Italiaans onderdaan of een persoon die ten minste vijf jaar ononderbroken rechtmatig en daadwerkelijk ingezetene is of verblijf houdt in Italië [...], mits de Corte d'appello gelast dat deze straf of veiligheidsmaatregel in Italië ten uitvoer wordt gelegd overeenkomstig het nationale recht ervan”. Op grond van de processtukken lijkt niet te kunnen worden uitgesloten dat met betrekking tot ATAU (alias ATAU) aan die voorwaarden is voldaan.

Artikel 24 van decreto legislativo n. 161 - *Disposizioni per conformare il diritto interno alla Decisione quadro 2008/909/GAI relativa all'applicazione del principio del reciproco riconoscimento alle sentenze penali che irrogano pene detentive o misure privative della libertà personale, ai fini della loro esecuzione nell'Unione Europea* (wetsbesluit nr. 161 - *Bepalingen ter aanpassing van het interne recht aan kaderbesluit 2008/909/JBZ inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnissen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie*) van 7 september 2010 bepaalt dat de Corte d'appello, wanneer hij de overlevering weigert die is verzocht bij een op een strafvonnis gebaseerd Europees aanhoudingsbevel en tenuitvoerlegging van de straf op Italiaans grondgebied gelast, met het oog op de tenuitvoerlegging in Italië tevens het aan het Europees aanhoudingsbevel ten grondslag liggende buitenlandse strafvonnis moet erkennen, indien aan de voorwaarden daarvoor is voldaan.

Volgens het Italiaanse recht moet de Corte d'appello, indien hij besluit om overlevering te weigeren en gelast dat het buitenlandse strafvonnis in Italië ten uitvoer wordt gelegd, dit strafvonnis dus erkennen overeenkomstig decreto legislativo n. 161 van 7 september 2010, wat hij uitsluitend kan doen indien aan de voorwaarden daarvoor is voldaan.

Artikel 13, lid 1 van decreto legislativo nr. 161 van 7 september 2010 [OMISSIS] luidt als volgt: „De Corte d'appello weigert de erkenning van het strafvonnis in de

volgende gevallen: [...] i) indien de betrokkene niet in persoon is verschenen bij de procedure die heeft geleid tot de beslissing die ten uitvoer moet worden gelegd, tenzij in het certificaat is verklaard: 1) dat de betrokkene persoonlijk was gedagvaard en bijgevolg op de hoogte is gebracht van het tijdstip en de plaats van het proces of anderszins daadwerkelijk officieel daarvan in kennis is gesteld, zodat op ondubbelzinnige wijze vaststaat dat hij daarvan op de hoogte was, en ervan in kennis is gesteld dat een beslissing kan worden gegeven wanneer hij niet op het proces verschijnt; of 2) dat de betrokkene op de hoogte was de datum van het voorgenomen proces en een zelf gekozen of van overheidswege toegewezen raadsman heeft gemachtigd, en op het proces ook werkelijk door die raadsman is verdedigd; 3) dat de betrokkene, nadat de beslissing aan hem was betekend en hij uitdrukkelijk was geïnformeerd over zijn recht op een verzetprocedure of een procedure in hoger beroep waarbij hij aanwezig mag zijn, waarbij de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld en nieuw bewijsmateriaal wordt toegelaten, uitdrukkelijk te kennen heeft gegeven dat hij de beslissing niet betwist en niet binnen de voorgeschreven termijn verzet of hoger beroep heeft aangetekend.”

Zoals gezegd is de gezochte persoon in casu nooit in kennis gesteld van de datum en de plaats van het proces als bedoeld in punt 1), en evenmin van de datum van het proces als bedoeld in punt 2), en heeft hij evenmin de in punt 3) genoemde informatie ontvangen. De Slowaakse Republiek heeft namelijk meegedeeld dat hij uitsluitend ervan op de hoogte was dat er een procedure tegen hem aanhangig was, aangezien hij was aangehouden en drie maanden in voorlopige hechtenis had doorgebracht voordat dat proces begon, en toen hij eenmaal was vrijgelaten spoorloos is verdwenen, zodat het niet mogelijk was om hem in kennis te stellen van de datum en de plaats van het proces, en evenmin van het feit dat ook wanneer hij niet op het proces verschijnt een beslissing kan worden gegeven.

Indien de verwijzende rechter zou beslissen om overlevering te weigeren en tenuitvoerlegging van de straf in Italië te gelasten, zou hij dit niet kunnen doen, aangezien tegelijkertijd eveneens is voldaan aan de voorwaarden voor weigering van de erkenning van het vonnis.

Daarnaast bepaalt wet nr. 69 van 22 april 2005 [OMISSIS] met betrekking tot procedurele waarborgen in verband met het Europees aanhoudingsbevel in artikel 1, lid 1-bis, in de ratione temporis toepasselijke tekst, het volgende: „Indien het Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van een straf of een tot vrijheidsbeneming strekkende maatregel die wordt toegepast na een procedure waarin de betrokkene niet persoonlijk is verschenen, moet daarin eveneens worden vermeld of er sprake is van een van de volgende gevallen: [...] b) de betrokkene, die ervan in kennis is gesteld dat er een proces tegen hem aanhangig is, was tijdens het proces die heeft geleid tot de vermelde beslissing vertegenwoordigd door een zelfgekozen of van overheidswege toegewezen raadsman.”

Hieruit volgt dat wanneer de veroordeelde persoon ervan in kennis is gesteld dat er een proces tegen hem aanhangig is en wordt bijgestaan door een raadsman,

overlevering ter uitvoering van het Europees aanhoudingsbevel mogelijk is, terwijl erkenning van het vonnis in de tenuitvoerleggingsstaat niet is toegestaan.

Overlevering op grond van het Europees aanhoudingsbevel is namelijk toegestaan op de eenvoudige voorwaarde dat de veroordeelde persoon, die wordt bijgestaan door een raadsman, ervan in kennis is gesteld dat er een proces tegen hem aanhangig is; erkenning van het vonnis in de tenuitvoerleggingsstaat is daarentegen toegestaan op de voorwaarde dat de veroordeelde persoon, die wordt bijgestaan door een raadsman, in kennis is gesteld van de datum van het proces.

Op grond van deze regelingen zou ATAU (alias ATAU) in de onderhavige zaak kunnen worden overgeleverd aan de Slowaakse Republiek, aangezien hij is bijgestaan door een raadsman en ervan op de hoogte is dat er een proces aanhangig is, maar zou Italië geen overlevering kunnen weigeren en niet kunnen gelasten dat de straf in Italië ten uitvoer wordt gelegd omdat hij niet in kennis is gesteld van de datum van het proces, ondanks dat hij daadwerkelijk reeds meer dan vijf jaar op Italiaans grondgebied verblijft en daartoe een verzoek heeft ingediend.

Dit zou leiden tot het paradoxale gevolg dat het feit dat de procedurele waarborg voor de veroordeelde persoon op het gebied van erkenning ruimer is dan de procedurele waarborg voor de veroordeelde persoon op het gebied van het Europees aanhoudingsbevel, eerder in het nadeel dan in het voordeel van de veroordeelde persoon werkt.

In casu zou ATAU (alias ATAU) immers niet in aanmerking komen voor de weigering van de overlevering op grond van het feit dat hij daadwerkelijk vijf jaar in Italië verblijft, omdat de waarborg die de Slowaakse Republiek hem biedt (kennisgeving dat het proces aanhangig is), paradoxaal genoeg beperkter is dan procedurele waarborg voor de erkenning van het vonnis (kennisgeving van de datum van het proces) die, indien deze voor hem gold, het mogelijk zou hebben gemaakt om het vonnis na de weigering van de overlevering in Italië ten uitvoer te leggen.

Aldus zou de gezochte persoon het recht verliezen om de straf in de tenuitvoerleggingsstaat uit te zitten, niet omdat hij een ruimere procedurele waarborg heeft gekregen, maar paradoxaal genoeg omdat hij een minder ruime procedurele waarborg voor hem geldt, waardoor hij ten onrechte twee maal zou worden benadeeld, ten eerste doordat het proces in zijn afwezigheid heeft plaatsgevonden zonder dat hij in kennis was gesteld van de datum van het proces, en ten tweede doordat hij wordt overgeleverd aan de staat van veroordeling in plaats van de straf in de tenuitvoerleggingsstaat uit te zitten, ondanks dat aan de andere voorwaarden daarvoor is voldaan.

Daarnaast leidt dit systeem tot de paradoxale conclusie dat hetzelfde strafvonnis in Italië niet kan worden erkend met het oog op de tenuitvoerlegging, omdat de toegepaste procedurele waarborg (kennisgeving dat het proces aanhangig is)

beperkt is dan de voorziene waarborg (datum van het proces), maar overlevering aan de staat van veroordeling met het oog op de tenuitvoerlegging wel mogelijk maakt. In dezelfde Europese rechtsruimte wordt hetzelfde vonnis dus geacht niet de minimale procedurele waarborg te bieden om tenuitvoerlegging mogelijk te maken, maar wel de minimale procedurele waarborg te bieden voor overlevering aan de staat waar het vonnis is gewezen en waar aan de veroordeelde persoon minder waarborgen worden toegekend.

Daarom moet deze conclusie worden getoetst aan de regels van het Unierecht, om te beoordelen of het Unierecht aldus kan worden uitgelegd, en een zodanige geldigheid heeft, dat na het vonnis te hebben erkend met het oog op de tenuitvoerlegging van de straf in de tenuitvoerleggingsstaat, overlevering ook kan worden geweigerd indien er geen procedurele waarborg is voor de erkenning van het vonnis, maar wel een procedurele waarborg voor overlevering op grond van het Europees aanhoudingsbevel.

§3. Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikel 4, punt 6, van kaderbesluit 2002/584/JBZ (*betreffende het Europees aanhoudingsbevel en de procedures van overlevering tussen de lidstaten*) (hierna: „kaderbesluit 2002/584/JBZ”) bepaalt dat de rechterlijke autoriteit van de tenuitvoerleggingsstaat overlevering kan weigeren indien het aanhoudingsbevel is uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf en de veroordeelde persoon onderdaan is, verblijft in of ingezetene is van de uitvoerende lidstaat, mits de uitvoerende staat zich ertoe verbindt die straf overeenkomstig zijn nationale recht zelf ten uitvoer te leggen.

Artikel 25 van kaderbesluit 2008/909/JBZ (*inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnissen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie*) (hierna: „kaderbesluit 2008/909/JBZ”), bepaalt dat indien een rechterlijke autoriteit van de tenuitvoerleggingsstaat op grond van artikel 4, punt 6, van kaderbesluit 2002/584/JBZ overlevering weigert, ook de regels van kaderbesluit 2008/909/JBZ op het gebied van erkenning van strafvonnissen met het oog op de tenuitvoerlegging worden toegepast.

Artikel 9, lid 1, onder i), van kaderbesluit 2008/909/JBZ [OMISSIS] bepaalt het volgende: „De bevoegde autoriteit van de tenuitvoerleggingsstaat kan de erkenning van het vonnis en de tenuitvoerlegging van de sanctie weigeren in de volgende gevallen: [...] i) volgens het in artikel 4 bedoelde certificaat [is] de betrokkene niet in persoon [...] verschenen op het proces dat tot de beslissing heeft geleid, tenzij in het certificaat is vermeld dat de betrokkene, overeenkomstig nadere in het nationale recht van de beslissingsstaat bepaalde procedurevoorschriften: i) tijdig persoonlijk is gedagvaard en daarbij op de hoogte is gebracht van het tijdstip en de plaats van het proces [...] zodat op

ondubbelzinnige wijze vaststaat dat hij op de hoogte was van het voorgenomen proces, en ervan in kennis is gesteld dat een beslissing kan worden gegeven wanneer hij niet op het proces verschijnt; of ii) op de hoogte was van het voorgenomen proces, een zelf gekozen of van overheidswege toegewezen raadsman heeft gemachtigd zijn verdediging op het proces te voeren, en op het proces ook werkelijk door die raadsman is verdedigd; of iii) nadat de beslissing aan hem was betekend en hij uitdrukkelijk was geïnformeerd over zijn recht op een verzetprocedure of een procedure in hoger beroep waarbij hij het recht heeft aanwezig te zijn, waarbij de zaak opnieuw ten gronde wordt behandeld en nieuw bewijsmateriaal wordt toegelaten, en die kan leiden tot herziening van de oorspronkelijke beslissing: uitdrukkelijk te kennen heeft gegeven dat hij de beslissing niet betwist of niet binnen de voorgeschreven termijn verzet of hoger beroep heeft aangetekend.”

Het Unierecht bepaalt dus uitdrukkelijk dat voor de erkenning in de tenuitvoerleggingsstaat van een strafvonnis dat is gewezen in afwezigheid van de veroordeelde persoon de voorwaarde geldt dat deze persoon, bijgestaan door een raadsman, in elk geval in kennis is gesteld van de datum van het proces. De bepaling van Italiaans recht luidt hetzelfde.

Het verschil is dat het Italiaanse recht bepaalt, zoals gezegd, dat indien deze procedurele waarborg niet wordt geboden, de nationale rechter „[...] *de erkenning [weigert]*”, terwijl het Unierecht bepaalt dat de rechter van de tenuitvoerleggingsstaat „*de erkenning [...] [kan] weigeren*”. Terwijl de Corte d’appello volgens het Unierechtconforme Italiaanse recht verplicht is om de erkenning te weigeren, is deze rechter volgens het Unierecht bevoegd, maar niet verplicht om de erkenning te weigeren.

Dit verschil is in de onderhavige zaak van wezenlijk belang. Indien het Unierechtconforme Italiaanse recht wordt toegepast, zou het namelijk niet mogelijk zijn om het vonnis te erkennen met het oog op de tenuitvoerlegging in Italië, omdat ATAU (alias ATAU) niet in kennis is gesteld van de datum van het proces, en zou de Corte d’appello hem dus moeten overleveren aan de Slowaakse Republiek, ook al heeft hij het recht om de straf in Italië uit te zitten en heeft hij daarom verzocht. Indien daarentegen het Unierecht wordt toegepast – de rechtsbron waaraan het nationale recht zich moet conformeren – zou de rechter van de tenuitvoerleggingsstaat een discretionaire bevoegdheid hebben bij de beoordeling of een buitenlands strafvonnis al dan niet moet worden erkend, en in geval van erkenning, of overlevering al dan niet moet worden geweigerd en tenuitvoerlegging van de straf in Italië moet worden gelast.

Het lijkt er dus op dat de wet waarmee het Italiaanse recht wordt geconformeerd aan het Unierecht op het gebied van de erkenning van strafvonnissen, zowel rechtstreeks als indirect, middels het Europees aanhoudingsbevel, in strijd is met het Unierecht, door te bepalen dat weigering van de erkenning niet facultatief maar verplicht is wanneer de bovengenoemde minimale procedurele waarborgen niet in acht zijn genomen.

De verwijzende rechter wenst bijgevolg te vernemen of het Unierecht aldus moet worden uitgelegd en de hierboven omschreven geldigheid heeft.

Daarom moet het Hof krachtens artikel 267 om een prejudiciële beslissing worden verzocht.

§4. Prejudiciële vraag.

Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om vast te stellen of

- artikel 4, punt 6, van kaderbesluit 2002/584/JBZ van de Raad van 13 juni 2002,
- artikel 9, lid 1, onder i), en artikel 25 van kaderbesluit 2008/909/JBZ van de Raad van 27 november 2008,

gelezen in onderlinge samenhang, aldus moeten worden uitgelegd dat

1. de rechter van de tenuitvoerleggingsstaat die wordt verzocht om een voor tenuitvoerlegging vatbaar buitenlands strafvonnis te erkennen, een discretionaire bevoegdheid heeft, en geen verplichting, om erkenning van het vonnis te weigeren indien blijkt dat het proces dat tot dat vonnis heeft geleid de beklaagde geen van de procedurele waarborgen van artikel 9, lid 1, onder i), van kaderbesluit 2008/909/JBZ van de Raad van 27 november 2008 heeft geboden?
2. de rechter van de tenuitvoerleggingsstaat die wordt verzocht om overlevering te gelasten op grond van een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd met het oog op de tenuitvoerlegging van een vonnis, wanneer is voldaan aan zowel de voorwaarden om te gelasten dat de veroordeelde persoon wordt overgeleverd aan de veroordelende staat, als de voorwaarden om overlevering te weigeren en daarbij te gelasten dat de straf op het grondgebied van de tenuitvoerleggingsstaat ten uitvoer wordt gelegd, de bevoegdheid heeft om overlevering te weigeren, het vonnis te erkennen en tenuitvoerlegging daarvan op zijn eigen grondgebied te gelasten, zelfs indien het proces dat tot het erkende vonnis heeft geleid de beklaagde geen van de procedurele waarborgen van artikel 9, lid 1, onder i), van het kaderbesluit 2008/909/JBZ van de Raad van 27 november 2008 heeft geboden?

[OMISSIS] [aanwijzingen voor de griffie]

Napels [OMISSIS]

[OMISSIS]